

KIRGIZİSTAN-TÜRKİYE MANAS ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNET
BAĞIMLILIĞI, SANAL ZORBALIK VE SANAL
MAĞDURİYET DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zarina ZHANBOLOTOVA

Danışman

Prof. Dr. Rüştü YEŞİL

BİŞKEK 2019

ÖZ

Hazırlayan	: Zarina ZHANBOLOTOVA
Üniversite	: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
Anabilim Dalı	: Eğitim Bilimleri
Tezin Niteliği	: Yüksek Lisans
Sayfa Sayısı	: xxi+167
Mezuniyet Tarihi	: 19 / 06 / 2019.
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Rüştü YEŞİL

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNET BAĞIMLILIĞI, SANAL ZORBALIK VE SANAL MAĞDURİYET DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Modern çağda bilgi ve iletişim aracı olarak internet kullanımının her geçen gün hızla yaygınlaştığı dikkat çekmektedir. İnternet yalnızca bir iletişim aracı olmaktan çıkıp bireylerin gündelik yaşamlarının tamamını etkileyen bir fenomen olmaya başlamıştır. İnternet, toplumun sosyal aktivitelerinden sağlık hizmetlerine kadar birçok alanda hizmet sunan bir teknolojiyi ifade eden bir kapsama ve işleve sahip olmuştur.

Faydası ve kullanım alanı sayılmakla bitmeyen internetin, aynı zamanda yanlış kullanımı nedeniyle bireysel ve toplumsal sağlığı tehdit eden yönlerinin de bulunduğu belirtilmelidir. Bu çerçevede özellikle son dönemlerde akıl, ruh ve beden sağlığına önemli düzeyde zararlar veren bir teknoloji haline geldiği; “internet bağımlılığı”, “sanal zorbalık” ve “sanal mağduriyet” gibi tanımlaması yapılmış birtakım önemli sorunların ya da hastalıkların ortaya çıktığı alanyazında sıklıkla dile getirilmektedir. Bu olumsuzlukların önemli kısmının internet teknolojisinin kendisinden değil, kullanım yanlışlarından kaynaklandığı belirtilmelidir. Bununla birlikte gerekli tedbirlerin alınmaması durumunda başta çocuklar olmak üzere toplumun her bir bireyi ve toplumun geleceği açısından önemli bir tehdit haline geleceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu araştırmanın amacı, Kırgızistan'daki 7-9. Sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık, sanal zorbalık, sanal mağduriyet düzeylerini belirlemektir. Böylelikle Kırgız toplumunun geleceğini oluşturan çocukların dünyasında bu sorunların yaşanma durumlarını ve alınabilecek önlemlere ilişkin tespitlerde bulunmak amaçlanmıştır. Araştırma, tarama modelinde yürütülen betimsel ve nicel bir çalışmadır. Araştırmanın örneklem grubunu, Kırgızistan'ın Bışkek şehrinde 7-9. Sınıflarda öğrenim gören 591 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem grup, tesadüfi örnekleme tekniği ile belirlenmiştir. Araştırmanın verileri, “Kişisel Bilgi Formu”, “İnternet Bağımlılığı”, “Sanal Zorbalık” ve “Sanal Mağduriyet” anketleri olmak üzere 4 farklı veri toplama aracı ile toplanmıştır.

İnternet Bağımlılığı Anketinin güvenilirlik düzeyi, Cronbach alpha 0,748; Sanal Zorbalık Anketinin güvenilirlik düzeyi Cronbach alpha 0,753; Sanal Mağduriyet Anketinin güvenilirlik düzeyi ise Cronbach alpha 0,641 olarak belirlenmiştir. Toplanan veriler üzerinde aritmetik ortalama, standart sapma, ilişkisiz örneklem t testi, Pearsons' r korelasyon testleri uygulanmıştır.

Yapılan analizler sonunda;

1. Ortaokul öğrencilerinin genel olarak düşük ya da orta düzeyde internet bağımlısı oldukları;
2. Erkek öğrencilerin bağımlılık düzeylerinin kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu;
3. Sınıf düzeyi yükseldikçe internet bağımlılık düzeylerinin de yükseldiği;
4. Akademik başarı düzeyleri ile bağımlılık düzeyleri arasında bir ilişkinin bulunmadığı,
5. İnternete girme imkan ve sürelerinin artmasıyla birlikte bağımlılık düzeylerinde de genel olarak bir artışın olduğu;
6. Ortaokul öğrencilerinin sanal zorbalık ve mağduriyet düzeylerinin düşük olduğu;
7. Erkek öğrencilerinin sanal zorbalık yapma düzeylerinin daha yüksek olduğu;
8. Öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça sanal zorbalık davranışların arttığı;
9. Ortaokul öğrencilerin sanal zorbalık düzeyleri ile internet girme süresi arasında negatif bir ilişki olduğu;
10. Öğrencilerin sanal mağduriyet düzeyi internet kullanım amacına göre anlamlı farklılaşmanın ortaya çıktığı;
11. Öğrencilerin günlük internete girme ile sanal mağduriyet düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir

Buna göre öğrencilerin internet bağımlılık, sanal zorbalık ve sanal mağduriyet düzeylerinde genel olarak olumsuz bir yönelişin olduğu ve tedbirler alınması gerektiği söylenebilir. Bu çerçevede öğretmen ve ebeveynlerinin internet bağımlılığı konusunda bilinçlendirilmeleri, bu hastalıktan çocuklarının olumsuz etkilenmemeleri için etkin bir mücadeleye girmelerinin gerektiği belirtilmelidir.

Anahtar Kelimeler: İnternet, bağımlılık, internet bağımlılığı, zorbalık, sanal zorbalık, sanal mağduriyet.

КЫСКАЧА МАЗМУНУ

Даярдаган	: Жанболотова Зарина
Университет	: Кыргыз-Түрк Манас университети
Багыты	: Педагогика
Иштин сыпты	: Магистрдик диссертация
Беттердин саны	: xxi+167
Бүтүрүү датасы	: 19/ 06 / 2019.
Илимий жетекчи	: Проф. Др. Рүштү ЙЕШИЛ

Негизги мектеп окуучуларынын интернет көз карандылыгы, киберзомбулук жана кибержабырлануу деңгээлдерин изилдөө.

Баарына белгилүү болгондой, азыркы доордо маалымат жана байланыш каражаты катары интернетти колдонуу тездик менен күн сайын өсүүдө. Интернет мындан ары байланыш каражаты гана эмес, ал адамдардын өмүрүнө таасирин тийгизген маанилуу технологиялык аспаб болуп саналып калды. Өзүнө бир канча функцияны камтыган интернет бүгүнкү күндө коомдук ишмердүүлүктөн баштап саламаттык сактоо багытына чейин кеңири жайылган. Интернет пайда табуу максатында эле колдонулбастан, анын туура эмес максатта колдонулганынын себебинен жеке адамдардын жана коомдун ден соолугуна коркунуч тийгизүү аспекти бар экенин белгилей кетүү керек. Бул жагынан алганда, интернет психикалык жана физиологиялык жактан адамдардын ден соолугуна олуттуу зыянын тийгизген технология каражаты болуп калды. "Интернетке болгон көз карандуулук", " Киберзомбулук " жана " Киберзомбулуктан жабыркагандар" деген сөздөр көп учурда маанилүү маселелердин же болбосо ооруулардын себебинин негизин түзгөн терминдер катары адабият булактарында айтылып жүрөт. Бул кемчиликтердин көп бөлүгү интернет технологиясы менен түз байланышкан эмес, көп учурда ката колдонулуп жаткандыгынын натыйжасы катары белгилей кетүү керек. Ошондой болсо да, зарыл болгон чараларды кабыл албаган учурда, бул нерсе адамдардын жана коомдун келечеги үчүн коркунуч туудурган маанилүү көйгөй болуп калышы эске алынууга тийиш.

Бул изилдөөнүн негизги максаты — Кыргызстандагы 7-9-класс окуучуларынын арасындагы Интернетке болгон көз карандуулуктун даражасын аныктоо болуп саналат. Интернетке болгон көз карандуулуктун, кибер-зомбулуктун жана куугунтуктоонун көлөмүн аныктоо негизги максат. Ошентип, бул изилдөөлөр Кыргыз коомунун келечегин түзгөн балдар үчүн тагыраак айтканда, кыйынчылыктарды жана кырдаалды баалоо менен бирге аларга коопсуздук чаралардын көрүлүүсүнө багытталган. Бул текшерүүнүн моделине жараша сыпаттама жана сан жагынан изилдөө болуп саналат.

Фокустук топ Бишкек шаарындагы орто мектептерде окуган 7-9-класстардын арасынан алынган болуп жалпысынан 591 окуучуну түзөт. Фокустук топ кокус тандап алуу ыкмасы менен аныкталган. Изилдөөлөрдүн маалыматтары "Жеке маалымат баракчасын толтуруу" менен бирге, "Интернетке болгон көз карандуулукту", "Киберзомбулукту" жана "Киберзомбулуктан жабыркагандарды" аныктаган биртоп анкеталардын негизинде жалпы 4 түрдүү маалымат топтоо каражат аркылуу чогултулган. Интернетке болгон көз карандуулукту аныктаган анкетанын ишенимдүүлүк даражасы Кронбах Альфа 0,748 катары аныкталган; балдар арасындагы Киберзомбулук өлчөө ишенимдүүлүгүнүн деңгээли Кронбах Альфа 0.753 катары аныкталган; Киберзомбулуктан жабыркагандардын изилдөөнүн ишенимдүүлүк деңгээли Кронбах Альфа 0,641 катары аныкталган. Арифметикалык орточо эсеп, стандарттык чектөө, көз карандысыз t тести жана Пирсонс өз ара байланыш тесттери колдонулган.

Талдоонун жыйынтыгы боюнча;

1. Орто мектеп окуучуларынын интернетке болгон көз карандылыгы орто баскычта экендиги аныкталды;
2. Эркек окуучунун көз карандылык деңгээли аял окуучулардын деңгээлине караганда жогору;
3. Интернетке болгон көз карандылыктын деңгээли класстын жогорулашына жараша өскөнү аныкталды;
4. Окуудагы жетишкендик менен интернет ортосунда эч кандай байланыш жок экени аныкталды;
5. Интернетти колдонуу мүмкүнчүлүгүнүн жана убакыт узактыгынын жогорулашы көз карандылыктын өсүшүнө себеп болгону аныкталды;
6. Орто мектеп окуучуларынын арасында киберзомбулук жана киберзомбулуктан жабыркагандар төмөнкү деңгээлде байкалды;
7. Эркек окуучулардын арасында киберзомбулук деңгээли жогору;
8. Класстын жогорулашы киберзомбулук көлөмүн көбөйтөт;
9. Киберзомбулук деңгээли менен орто мектеп окуучуларынын интернетке кирүү убактысынын ортосунда терс байланыш бар;
10. Интернетти пайдалануу максаты менен окуучулардын киберзомбулуктан жабыркагандардын деңгээлинин ортосунда терс байланыш бар;
11. Интернетти күн сайын жеткиликтүү колдонуу менен киберзомбулуктан жабыркагандардын деңгээлинин ортосунда маанилүү байланыш жок экендиги аныкталды.

Буга ылайык, интернетке болгон көз карандылыктын, киберзомбулук жана киберзомбулуктан жабыркагандардын деңгээлинин терс багыт алуусуна каршы чаралар көрүлүшү керектигин айта кетүү зарыл. Бул контекстте айтылгандай, бардык мугалимдер жана ата-энелер балдар арасында интернетке болгон көз карандылыктын деңгээлинин улам өсүп жаткандыгынан кабардар болушу абзел жана алар өз балдарын жагымсыз таасирлерден четтетүү үчүн натыйжалуу күрөшүүгө тийиш экендиги көрүнүп турат.

Ачкыч сөздөр: Интернет, көз карандылык, интернетке болгон көз карандылык, киберзомбулук, киберзомбулуктан жабыркагандар.

АБСТРАКТ

Автор	: Жанболотова Зарина
Университет	: Кыргызско-Турецкий университет “Манас”
Направление	: Педагогика
Тип диссертации	: Магистерская диссертация
Количество страниц	: xxi+167
Дата защиты	: 19 / 06 / 2019.
Научный руководитель	: Проф. Др. Рүштү ЙЕШИЛ

Анализ уровней интернет зависимости, киберзапугивания и кибервиктимизации учащихся средних школ

Как известно всем, что использование интернета в качестве средства информации и коммуникации в современную эпоху быстро распространяется каждый день. Интернет больше не является средством общения, но он стал явлением, которое затрагивает всю жизнь людей. Интернет имеет покрытие и функцию, выражающую технологию, предоставляющую услуги во многих областях, от социальной активности общества до служб здравоохранения.

Следует отметить, что интернет, который рассматривается в качестве сферы выгод и использования, также имеет аспекты, которые угрожают индивидуальному и социальному здоровью из-за его неправильного использования. В этом контексте она стала технологией, которая нанесла значительный ущерб психическому, психическому и физическому здоровью. «Интернет зависимость», «Кибернасилие» и «Кибервиктимизация» часто упоминаются в литературе, в которой возник ряд важных проблем или болезней. Следует отметить, что значительная часть этих недостатков связана не с самой интернет-технологией, а с ошибками использования. Однако в случае неприятия необходимых мер следует учитывать, что общество, особенно дети, станет важной угрозой для личности и будущего общества.

Целью данного исследования является определение степени зависимости от интернета у учеников 7-9 классов Кыргызстана. Определить уровни интернет-зависимости, кибернасилия и кибервиктимизации (преследование). Таким образом, в мире детей, которые составляют будущее Кыргызского общества, она направлена на то, чтобы определить ситуацию с этими проблемами и принять меры предосторожности. Исследование представляет собой описательное и количественное исследование, проводимое в модели скрининга. Фокус группу исследования составляют 591 ученик 7-9 классов средних школ Бишкека. Фокус группа была определена методом случайной выборки. Данные исследования были

собранны с помощью 4 различных инструментов сбора данных, включая «Личную информационную форму», анкет для «Интернет-зависимость», «Киберзапугивания» и «Кибервиктимизация». Уровень надежности опросника Интернет зависимости коэффициент альфа Кронбаха определена как 0,748; Уровень достоверности обследования киберзапугивания коэффициент альфа Кронбаха определена как 0,753; Уровень надежности опрос кибервиктимизации коэффициент альфа Кронбаха определена как 0.641. Среднее арифметическое, стандартное отклонение, независимый тест t, стандартные корреляционные тесты Пирсона были применены к собранным данным.

В конце проведенных анализов;

1. Интернет-зависимость учащихся средних школ от низкого до среднего уровня;
2. Уровень зависимости учеников мужского пола выше, чем учащихся женского пола;
3. По мере повышения уровня класса повышается уровень интернет-зависимости;
4. Не существует взаимосвязи между уровнями успеваемости и уровнями зависимости;
5. Наблюдается общее повышение уровня зависимости с возможностью выхода в Интернет и увеличения продолжительности;
6. У учащихся средних школ низкий уровень кибернасилия и виктимизации;
7. У учеников мужского пола более высокий уровень кибернасилия;
8. По мере повышения класса учащихся повышается уровень киберзапугивания;
9. Существует отрицательная корреляция между уровнем кибернасилия и временем входа в Интернет для учащихся средних школ;
10. Существует значительная разница в уровне кибервиктимизации учащихся в зависимости от цели использования Интернета;
11. Было установлено, что между ежедневным доступом в Интернет и уровнем кибервиктимизации не было значимой связи.

В соответствии с этим можно сказать, что, как правило, существует отрицательная ориентация на интернет-зависимость, киберзапугивание и уровни кибервиктимизации, и должны быть приняты меры. В этом контексте следует указать, что учителя и родители должны быть проинформированы об интернет-зависимости и что они должны вступить в эффективную борьбу, чтобы предотвратить неблагоприятное воздействие на своих детей.

Ключевые слова: Интернет, зависимость, интернет-зависимость, издевательства, кибернасилия, кибервиктимизация .

ABSTRACT

Author	:Zarina ZHANBOLOTOVA
University	: Kyrgyz-Turkish Manas University
Department	: Pedogogy
Type of thesis	: Master degree thesis
Number of Pages	: xxi+167
Graduation Date	:19/ 06 / 2019.
Scientific Supervisor	:Prof. Dr. Rustu YESİL

ANALYSIS OF THE LEVELS OF INTERNET ADDICTION, CYBER BULLYING AND CYBER VICTIMIZATION OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS

It is noteworthy that the use of Internet as a means of information and communication in the modern age is spreading rapidly every day. The Internet is no longer a means of communication, but it has become a phenomenon that affects the entire lives of individuals. The Internet has a coverage and function that expresses a technology that provides services in many areas, from social activities to health services.

It should be noted that the Internet, which is not counted as a benefit and usage area, also has aspects that threaten individual and social health due to its misuse. In this context, it has become a technology that has caused significant damage to mental, mental and physical health. “Internet addiction”, “Virtual bullying” and “Virtual victimization” are frequently mentioned in the literature in which a number of important problems or diseases have emerged. It should be noted that a significant part of these drawbacks is not due to internet technology itself, but due to usage errors. However, in case of not taking the necessary measures, it should be taken into consideration that the society, especially children, will become an important threat to the individual and the future of the society.

The aim of this study is to determine the levels of internet addiction, cyber bullying, and virtual victimization among 7-9th Grade students. Thus, in the world of the children who builds the future of the Kyrgyz community, it is aimed to make determinations about the situation of these problems and the precautions that can be taken. The research is a descriptive and quantitative study conducted in the screening model. The sample group of the study is students between 7-9th Grades in Bishkek,

Kyrgyzstan. There are in total 591 students studying in the classrooms. The sample was determined by random sampling technique. The data of the study was collected with 4 different data collection tools including “Personal Information Form”, “Internet Addicton ”, “Virtual Bullying” and “Virtual Victimization” questionnaires. The reliability level of the Internet Addiction Questionnaire was determined as Cronbach alpha 0.748; The reliability level of the Virtual Bullying Survey was determined as Cronbach alpha 0,753; The reliability level of the Virtual Victim Survey was determined as Cronbach alpha 0.641. Arithmetic mean, standard deviation, unrelated sample t test, Pearsons standart r correlation tests were applied on the data collected.

At the end of the analysis;

1. Secondary school students are generally low-to-mid-level internet addicts;
2. Male students' dependency levels were higher than females;
3. As the level of the class rises, the level of Internet addiction increases;
4. There is no relationship between academic achievement levels and addiction levels,
5. There is an increase in the level of dependence in general with the increase in the time and the opportunity to enter the Internet;
6. Secondary school students have low levels of virtual bullying and victimization;
7. Male students had higher levels of virtual bullying;
8. As the class level of students increased, the levels of virtual bullying behaviors increased;
9. There is a negative correlation between the level of virtual bullying of the secondary school students and the time of Internet entry;
10. The level of virtual victimization was significantly different from the purpose of Internet usage;
11. It was determined that there was no significant relationship between daily Internet access and the level of virtual victimization.

According to this, it can be said that there is generally a negative orientation in Internet addiction, virtual bullying and virtual victimization levels and measures should be taken. In this framework, it should be stated that teachers and their parents should be informed about Internet addiction, and that they should enter into an effective struggle to prevent their children from being adversely affected.

Keywords: Internet, addiction, Internet addiction, bullying, virtual bullying, virtual victimization.